

HERo

ДаткАйым

Funded by
the European Union

ДаткАйым < Гендердик теңчиликке жаңыча жетишүү
Продвигаем гендерное равенство по-новому

HERo – New narratives towards a gender equal society

Аялдарга карата зомбулук боюнча гендердик сезимтал материалдарды даярдоо эрежелери

Эмне үчүн журналисттер аялдарга
карата зордук -зомбулук тууралуу көп
материал жазат?

Эмне үчүн журналисттер аялдарга карата зордук -зомбулук тууралуу көп материал жазат?

Кээ бир ЖМКлар хайп жаратып, жаңылык окуганы киргендердин санын көбөйтүүнү көздөшөбү? Же балким маселе такыр эле маалымат каражаттарында эмес, аялдарды зордук-зомбулуктан коргоо боюнча мамлекеттик механизмдер иштебей жатканындабы?

Үй-бүлөдөгү зордук-зомбулук боюнча кырдаал өзгөрмөйүнчө, бийликтин өкүлү катары милиция “казан-аяк кагышат”, “эрди-катын урушат, эси жок киши болушат”, “баары бир жарашып аласыңар” ж.б. айтып, зордук-зомбулукка көз жумган учурда журналисттер бул тууралуу жаза беришет.

Материалды жазууда эмнелерге көңүл буруу керек?

Эң негизги принцип - зыян келтирбе!!!

Жабырлануучу кандай сүрөттөлөт?

Агрессордун/зордукчунун/өлтүрүүчүнүн аракеттери кандай сүрөттөлөт?

Бийликтин үнү канчалык күчтүү чагылдырылат?

Макалада зордук-зомбулуктун системалуу мүнөзү тууралуу маалымат барбы же жалгыз окуя катары сүрөттөлөбү?

Макалада ушундай көйгөйү бар аялга жардам бере турган борборлордун контактары барбы?

Эмне үчүн журналисттер аялдарга карата зордук -зомбулук тууралуу көп материал жазат?

- Материалда жасалган кылмыш үрөй үчүрарлык, майла-чүйлөсүнө чейин сүрөттөлгөн болсо, анда бул жөнүндө окүрманды эскерте түргөн (дисклеймер) коюу керек. Материаллагы маалыматтар аламлы окшош, азаптүү эскерүүлөрүнө кайтарып, өзүн жаман сезишин шартташы мүмкүн. Окүрмандардын материаллы окуу же андан баш тартуу боюнча тандоодосу болушу керек.

Дисклеймердин мисалдары:

Тасмада зомбулук кадрлары бар. Эгерде бул нерсе сизге жагымсыз сезимдерди тартууласса, көрүүдөн баш тарканыңыз оң.

Көңүл буруңуз. Макалада аялдын өлүмүнүн чос-жайы камтылган.

Виктимблейминг деген эмне?

Виктимблейминг деген эмне?

Виктимблейминг - бул кылмыштын, кырсыктын же зомбулуктун ар кандай түрүнүн жабырлануучусуна каршы жасалган кылмыш үчүн толук же жарым-жартылай жоопкерчилик жүктөө, «сен өзүң күнөөлүүсүң» деген көрүнүш. Виктимблейминг жабырлануучуга же анын жакындарына «өлгөндүн үстүнө көмгөндөй» кылып, эки эселеп кайгы алып келет.

Бул баш сөздөн улам
кандай ойлор жаралат?

Телефон аркылуу таанышкан: Аксыда
окуучу кызды зордуктоого шектелген
жигит кармалды

Бул баш сөздөн улам кандай
ойлор жаралат?

Макаланын темасы эркектин
кылмышынан окуучунун аракетине
көңүлдү бурдурду. Кыз бала менен
кантип таанышканын темага алып чыгуу
менен жабырлануучуну сынга алууга
шарт түзүлдү.

Бул баш сөздөн улам кандай
ойлор жаралат?

**Ысык -Көлдө пенсионер өз үйүндө
зордукталды. Жабырлануучу аял
кылмышкерди кечирди**

Комментарийлерде макаланын алкагында социалдык тармактарда колдонуучулар тыянак чыгара башташты:

"Чоң эненин жолу болуптур" Тергөө экспериментин өткөрүүнү сурабады бекен?

«Эми үйлөнүшү керек, анткени тигини эч кандай дооматы жок»

«Ага жаккан окшойт»

«Жабырлануучу милициядан арызын албашы керек болчу.

Ушундай принципсиздердин айынан кылмышкерлер ээн-эркин басып жүрүшөт.» “Балким, ушундай “кечиримдүү” адамдарга да айып салынышы керектир. жазаланышы керек?! Алар жазасыздыкты жайылткандай, кайсы бир мааниде ... ”

Журналисттердин мындай мамилеси зордукталган аялды виктимблеймингге алып келген.

Кантип жакшыраак жазыш керек?

Иссык-Куль: Суд приговорил мужчину к общественным работам за изнасилование пенсионерки

**ЫСЫК-КӨЛ: СОТ ПЕНСИОНЕРДИ ЗОРДУКТАГАН
КИШИНИ КООМДУК ЖУМУШ ЖАЗАСЫНА ТАРТТЫ**

Эгер чагылдыруу ыкмасын өзгөртсөңүз, анда система коомду зордуктаган кылмышкерден коргобой жатканына көңүл бурсаңыз болот. Аял дооматтардан баш тарта алат, анткени ал кысымга алынышы мүмкүн. Бирок бул мамлекеттин өкүлү катары соттун зордуктаганга жеңил өкүм чыгарышы керек дегенди билдирбейт.

Бул жерде көңүл соттун иш -аракеттерине бурулуп жатат. Ошондо социалдык тармактын колдонуучуларында «эмне үчүн адамды зордуктоо үчүн кылмышкер абака кесилбестен, коомдук жумуштар менен жазаланды?» деген суроо туюлушу мүмкүн.

Үй -бүлөлүк зомбулук жөнүндө кантип жазуу керек?

Жабырлануучуну тууралуу баяндап жатканда, стереотиптерди, калыптанып калган эски түшүнүктөргө басым жасабаңыз.

Мисалы:

«Мончодон кеч келдиң». Ошто унаасы менен аялын сүйрөгөн киши кармалды

«Апама сөз кайтардың». Баткендин тургуну аялын сабоого шектелүүдө

Үй -бүлөлүк зомбулук жөнүндө кантип жазуу керек?

Журналисттердин материалдарында “туура эмес адамга турмушка чыгыптыр”, “ал күнөөлүү”, “өзү күнөөлүү”, “эмне үчүн ажырашпады же кетип калбады” деген сөздөр болбошу керек. Зордук-зомбулук кырдаалында бир гана күнөөлүү болот – кылмыштуу аракетти жасаган адам.

Үй-бүлөлүк зомбулукту **жаңжал** же **үй -бүлөлүк чыр** деп атоо болбойт. Проблеманын системалуулугун көрсөтүү зарыл.

Бул эки материалды салыштыргыла

«Майып бала төрөдүң». Баткендин тургуну күйөөсү сабаганын айтып чыкты.

Чүйдө аялын тирүүлөй жерге көмүүгө аракет кылган киши 280 саатка коомдук жумушка тартылды.

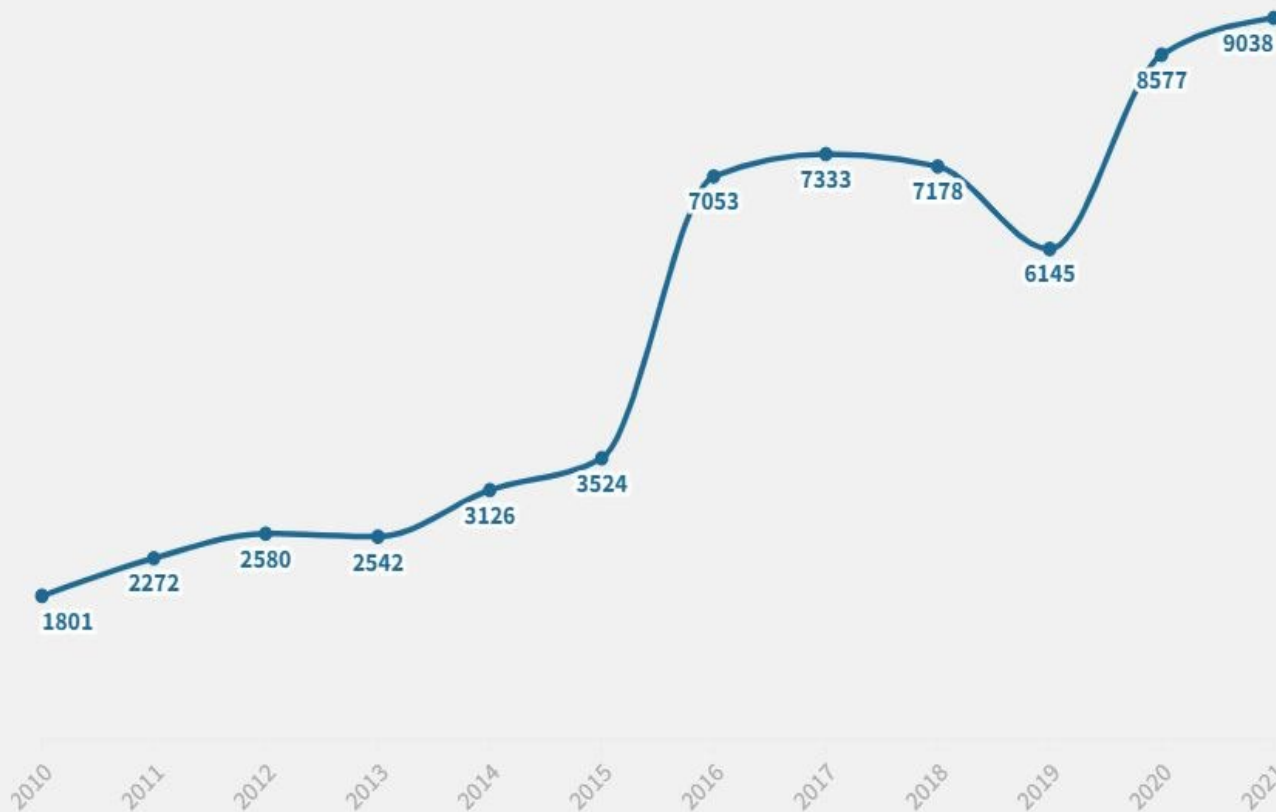

Проблеманын системалуулугун кантип көрсөтүү керек?

В Кыргызстане растёт количество случаев семейного насилия

Число лиц, совершивших семейное насилие

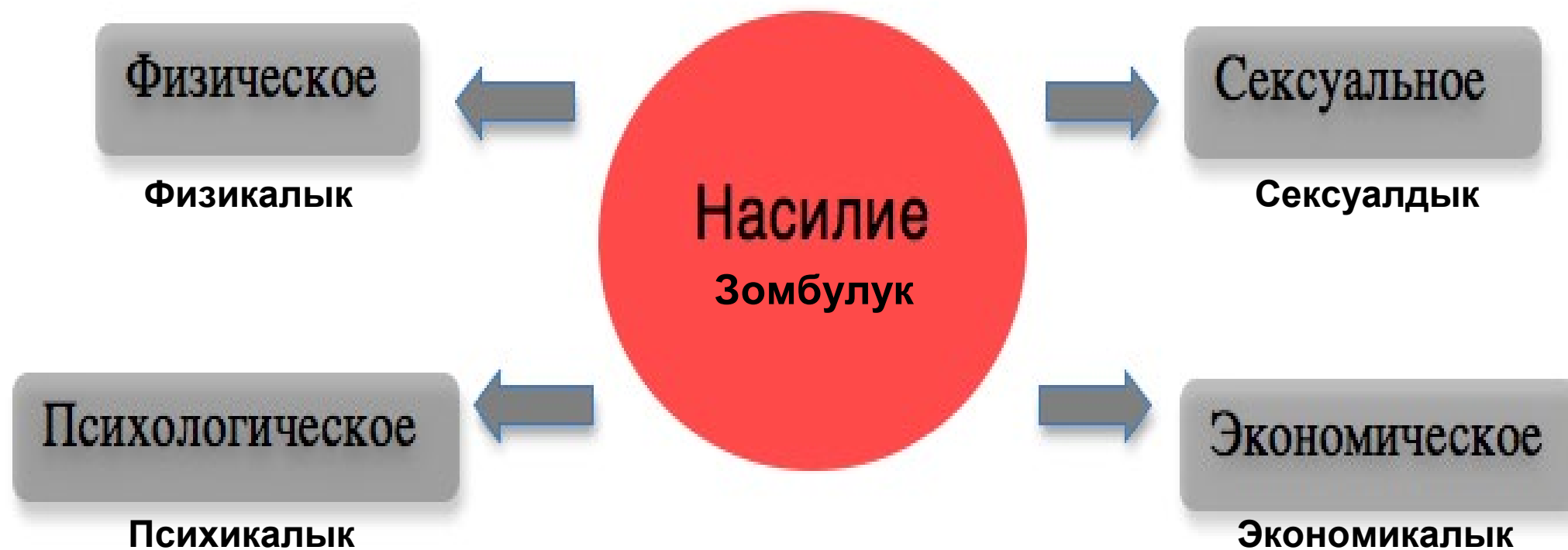

Источник: [Нацстатком](#) • Число лиц, совершивших семейное насилие, всегда меньше зафиксированных случаев семейного насилия. В число лиц входят только те люди, которым выписали охранный ордер из-за совершенного ими насилия.

Кыргызстанда үй-бүлөлүк зомбулук фактыларынын саны өсүүдө. Үй-бүлөлүк зомбулук көрсөткөндөрдүн саны.

Булак: Улуттук статистикалык комитет. Үй-бүлөлүк зомбулук көрсөткөндөрдүн саны ар дайым катталган үй-бүлөлүк зомбулуктан азыраак. Алардын санына зомбулук кылгандыгы үчүн ордер жазылгандар гана кирет..

Эмне үчүн аялдарга зомбулук кылган адамдан кетип калуу кыйын?

Эмне үчүн аялдарга зомбулук кылган адамдан кетип калуу кыйын?

Аял дайыма эле зомбулукка учурап жатканын
түшүнө бербейт;

Аял кимдир бирөөдөн жардам суроодон коркот;

Туугандарынын колдоосун сезбейт;

Каржынын жетишсиздиги;

Аялдар милицияга ишенбейт;

Аялдар ажырашчу күйөөсү анын артынан түшүп
жашоо бербейт деп коркушат.

Зордуктоо жөнүндө кантип жазуу керек?

Зордуктоо эч качан **катнаш** же **туруксуз мамилени** билдирбейт. Бул зордук-зомбулук колдонулган кылмыш жана аны жасаган адам жоопко тартылышы керек. Зордуктаганды **өнөктөшү**, **сүйгөнү** ж.б. дебеш керек. Ошондой эле, жашы жете элек кыздар **"жыныстык катнашта"** боло албайт жана алардын бойго жеткен **"секс өнөктөшү"** боло албайт, анткени бул сексуалдык зомбулук жана бул адамдар зордукчулар.

Бул жерде эмне туура эмес?

**Хотел изнасиловать девушку,
ведь она курит и пьет, —
криминальные истории КР**

15:16 29.12.2018 (обновлено: 19:58 15.12.2021)

**Кызды
зордуктагым
келди, анткени
ал тамеки чегет
жана ичкилик
ичет - КРдагы
криминалдык
окуялар**

Зордуктоо үчүн жоопкерчиликти
жабырлануучуга жүктөбөш керек –
журналисттер зордуктаган адамдын эмне
себептен мындай кылганын издебеш керек.
Себеп катары көбүнчө аялдын **ачык кийингени** ,
мас болгондугу, зордуктаган адамды
азгырганы, көчөдө түндө жүргөнү, унаага өзү
отурганы ж.б.у.с. зордук-зомбулукту мындай
негизде актоого болбойт.

Кийген кийим зордуктоого себеп болушу мүмкүнбү?

Кыргызстанда аялдарды көп учурда таанып-билген эркектер зордуктайт

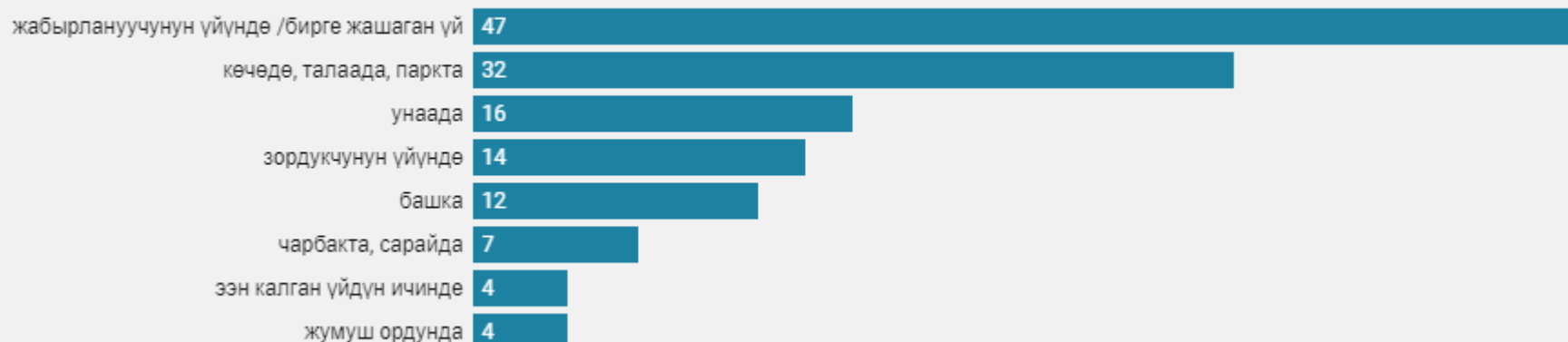
2015-2021-жылдардагы тиешелүү макамдагы кылмышкерлердин саны

Источник: [КРнын Жогорку сотунун өкүмдөр базасы](#) • [Скачать данные](#) • [Разместить](#) • Создано с помощью [Datawrapper](#)

Зордуктоого кабылган кыргызстандык аялдарга кайсы жерде кол салышат

Акыркы 6 жыл ичинде чыккан 136 сот өкүмүнүн маалыматына ылайык

Булак: [КРнын Жогорку сотунун өкүмдөр базасы](#) • [Маалыматты алуу](#) • [Эмбед](#) • Datawrapper менен түзүлгөн [Datawrapper](#)

Мажбурлап никеге туруу үчүн ала качуу жөнүндө кантип жазуу керек?

Никеге мажбурлап түргүзүү үндөлгөн кызды болочок келинчеге же сүйгөнү деп жазбаган он. Кыз ала качууну кыргыздын салты деп сыпаттоо да туура эмес.

Макалада **адамды никеге түрүү максатында үндөө** кылмыш экенин түшүндүрүп коюу зарыл. Ала качкан адамды болочок күйөөсү же болочок жолдошу деп айтуунун кереги жок.

Мажбурлап никеге туруу үчүн ала
качуулар тууралуу материалдарда эмне
үчүн кыз ала качкан адамдын үйүндө
калганын түшүндүрүп берүү зарыл.
Көбүнчө кыз өз өмүрүн сактап калгысы
келгендиктен болот.

Ала качкан адам кызды **«аны менен калып,
башкага барбасын деп»** зордукташы мүмкүн.

Кыргызстанда кыздык культ бар болгондуктан, ала качкан адам кызды сөзсүз түрдө анын аялы кылынуу көздөп, мындай түшүнүктү өз кызыкчылыгына пайдаланат.

Ала качууну эч качан романтикалоого болбойт. Бул жерде жабырлануучу милицияга ала качуу үчүн гана эмес, зордуктоо боюнча да кайрыла аларын окурмандарга түшүндүрүү керек.

Бул роликтерде эмне туура эмес?

https://www.youtube.com/watch?v=qebckJZI_hU

<https://www.youtube.com/watch?v=j7r6U7SBOkU>

«АПА» ДЕП КЫЙКЫРДЫ!

11

**Никеге мажбурлап тургузуу
үчүн уурдоо фактысы боюнча
2020-жылы катталган 210 иштин
11и сотко жиберилген**

Маалымат булагы: Башкы прокуратура

9

**2016-2020-жылдары адамды
мажбурлап никеге тургузуу үчүн
уурдоого айыпталган 43 кишинин
огузу гана абак жазасына тартылган**

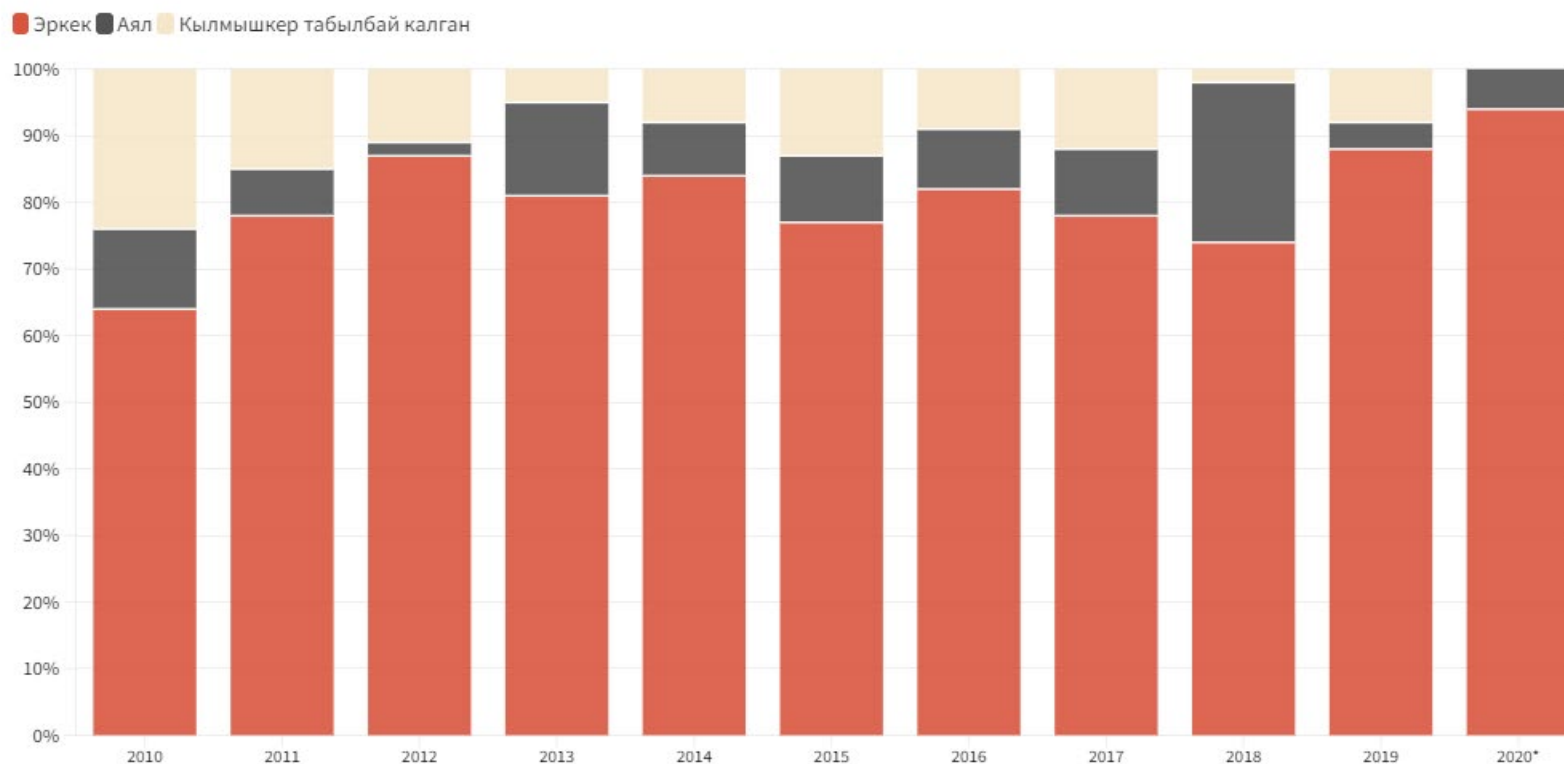
Маалымат булагы: Жогорку сот

Аялдардын өлтүрүлүшү жөнүндө кантип жазуу керек?

Орточо эсеп менен 10 аял өлтүрүү учурунун 8ин эркектер кылышат

Аял өлтүргөндөрдүн жынысы, өлтүрүү учурларынын ар жылда катталган санынын %ы

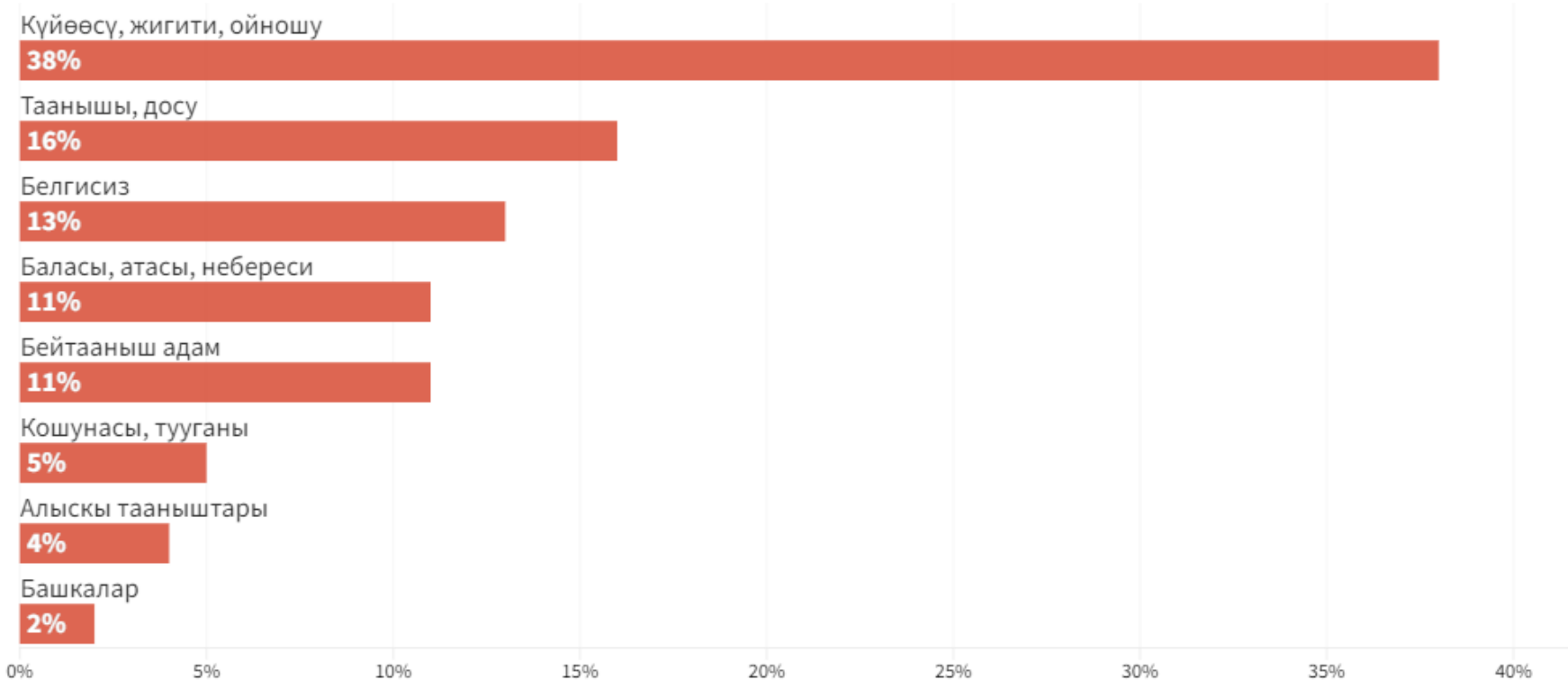

Булагы: КРдин Башкы прокуратурасы • *2020-жылдын 9 айына карата маалымат

Көбүнчө аялдарды жакын өнөктөштөрү өлтүрөт: күйөөлөрү жана чогуу жашаган адамдары

Өлтүргөн адам маркумга ким болгон, фемицид учурларынын %ы

Булагы: [Фемицид тууралуу маалымат базасы](#)

Өлтүрүлгөн аялды каза болгон аял эмес. **ӨЛТҮРҮЛГӨН. КИШИ КОЛДУУ БОЛГОН АЯЛ** деш керек — каза болду дегенде кокусунан же кырсыктан улам өлдү деген ой келет. Эркектер аялдарды көбүнесе атайылап өлтүрүшөт.

Аял өлтүрүүнү фемидиц деп атоо.

Кыргызстанда аялдарды өлтүрүү фактыларынын көбү **үй-бүлөдөгү зордук-зомбулуктан** болуп, аялдарды жакындары өлтүрүшөт. Үй-бүлөлүк зомбулуктан улам киши өлтүрүү фемидиц болуп эсептелет.

Адатта аял кишинин эркек киши тарабынан өлтүрүлүшү фемидиц деп аталат. Мындай кадамга эркектер кыз -келиндерди жек көргөндүктөн, гендердик басмырлоонун натыйжасында жана/же мамлекет гендердик зордук -зомбулукка билип туруп көз жумуп койгон учурларда барышат.

Бул баш сөздүн эмнеси туура эмес?

**В Сокулукте мужчина до смерти избил жену. В порыве
ревности**

Сокулукта эркек киши аялын өлгүчө сабаган. Буга кызганыч
себеп болгон

**Отец пятерых детей убил свою супругу
из-за коровы**

Беш баланын атасы аялын уй үчүн өлтүргөн

Биз агрессордун аракеттерин романтикалаштырууга жол бербешибиз керек. Ошондой эле адам өлтүрүүнүн **“себептери”**, **“мотивдери”** жөнүндө жазбаңыз. Мындай сүрөттөмө аял киши колдуу болбошу үчүн бир нерсе кылышы керек деген стереотипти бекемдейт. Киши өлтүрүүнүн себеби катары көрө албастыктын айтылуусу окурманды адам эч нерсеге күнөөлүү эмес, эмоцияга алдырган деген ойго түртүшү мүмкүн. Анткени адам өмүрүн кыюуга эч кайсы нерсе себеп болушу мүмкүн эмес.

“Кумардын кылмышы”, “көрө албастыктын негизинде” деп жазуунун кереги жок, анткени бул агрессорду актайт. Журналисттер көңүлдү зордук-зомбулуктан башка жакка бурган шылтоолорду же «мотивдерди» (ичкилик, баңгизат, мушташ, көрө албастык, ажырашуу, ишенимсиздик ж.б.у.с.) издебеши керек. **Гендердик зомбулуктун себеби – кээ бир эркектер аялдарга көзөмөл жана үстөмдүк гана кылууну максат кылганында.**

Изилдөө: Журналисттер аялдардын өлтүрүлүшү жөнүндө кантип жазышат

Орус тилдүү ЖМКнын журналисттеринин көбү “бийлик үнү” аркылуу кылмышкерди актап, коомдогу зордук-зомбулук көйгөйүнө карата мамилени норма катары калыптандырууда.

Кээде массалык маалымат каражаттары кылмышкердин позитивдүү портретин чагылдырып, анын аракетин актап, ага социалдык капитал кошот.

Эгерде ал спирт ичимдиктерин ичсе, эркекти таштап кеткиси келсе, кызганычты пайда кылса кылмыш үчүн жоопкерчилик жабырлануучуга жүктөлөт.

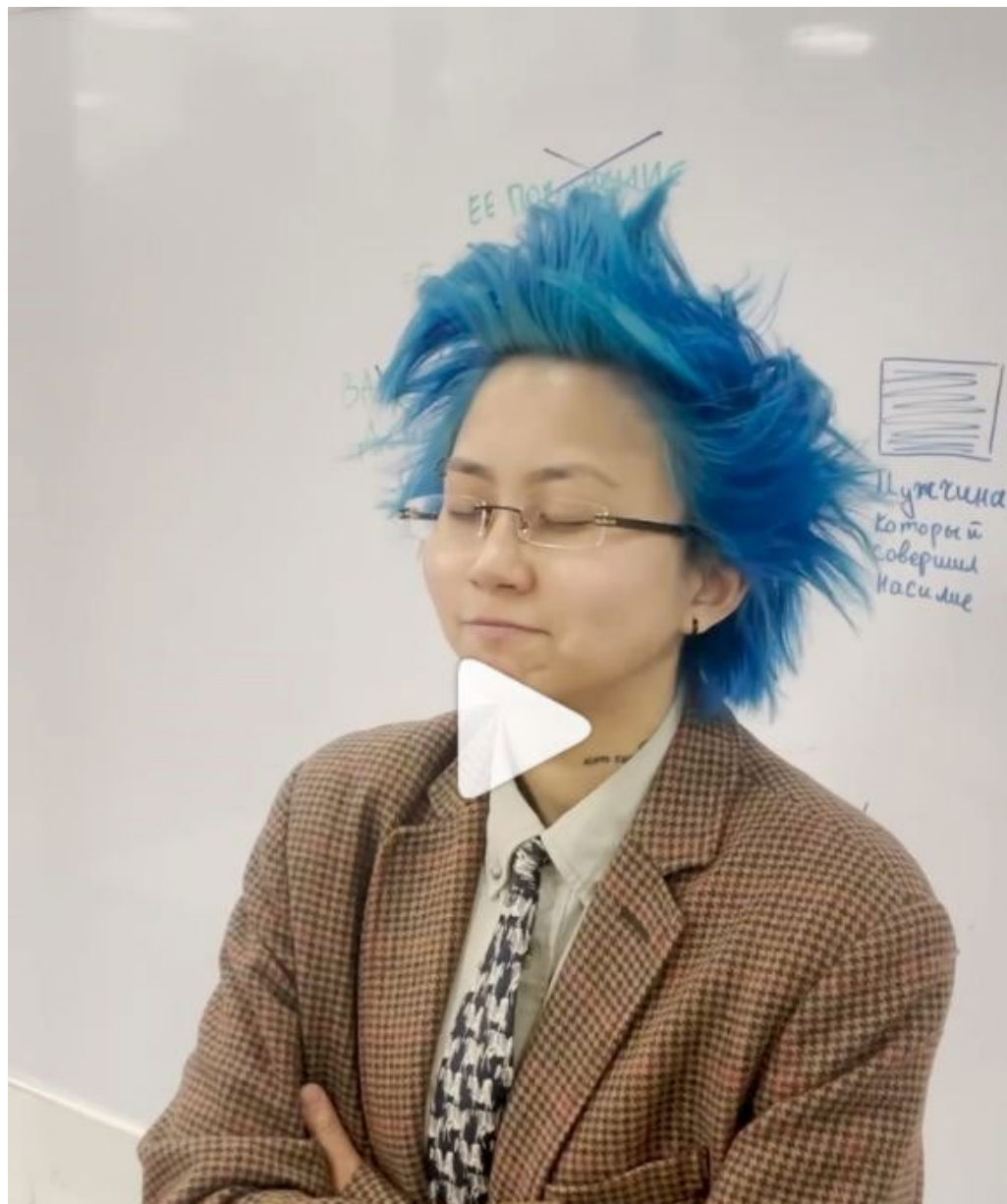
Эмне үчүн бул жаңы кылмыштардын жасалышына түркү болушу мүмкүн?

Жалпыга маалымдоо каражаттары аялдарды өлтүрүү ыкмаларын чагылдырып, бул кылмыштарга терс баа беришпейт.

Жалпыга маалымдоо каражаттарында кеңири жайылган кылмыш ыкмасы аны тууроого алып келиши мүмкүн.

Туураган кылмышкерлер же кылмыштын кээ бир компоненттерин (ыкма, курмандыкты тандоо, өлтүрүү куралы, жайгашкан жер ж.б.) кайталайт, же баарын майда-чүйдөсүнө чейин кайталайт. Ошон үчүн киши өлтүрүү кантип жасалганын майда-чүйдөсүнө чейин айтпай эле койгон оң.

Ар дайым кылмышкер күнөөлүү

Сүрөт жарыялоодо коюлган талаптар

Үрөй учурган сүрөттөр жана видеолор басылманын трафигин гана көбөйтөт.

Бул “зыян кылба” принцибине карама-каршы болушу мүмкүн.

Мыкаачылыкты жана зордук-зомбулукту көрсөтүүдө ашыкча сенсациядан, натурализмден алыс болуу керек.

Кандай кылбаш керек

В Кадамжае мужчина избил бабушку из-за того, что она навела порчу на его мать

🕒 22/12/21 09:51

ПРОИСШЕСТВИЯ

0

Читайте и смотрите нас в

Бишкек, 22.12.21. /Индира Камчыбекова - Кабар/. В соцсетях распространилась информация о том, что якобы таджики в городе Айдаркен избили в машине бабушку.

Как сообщает пресс-служба УВД Баткенской области, данная информация не соответствует действительности.

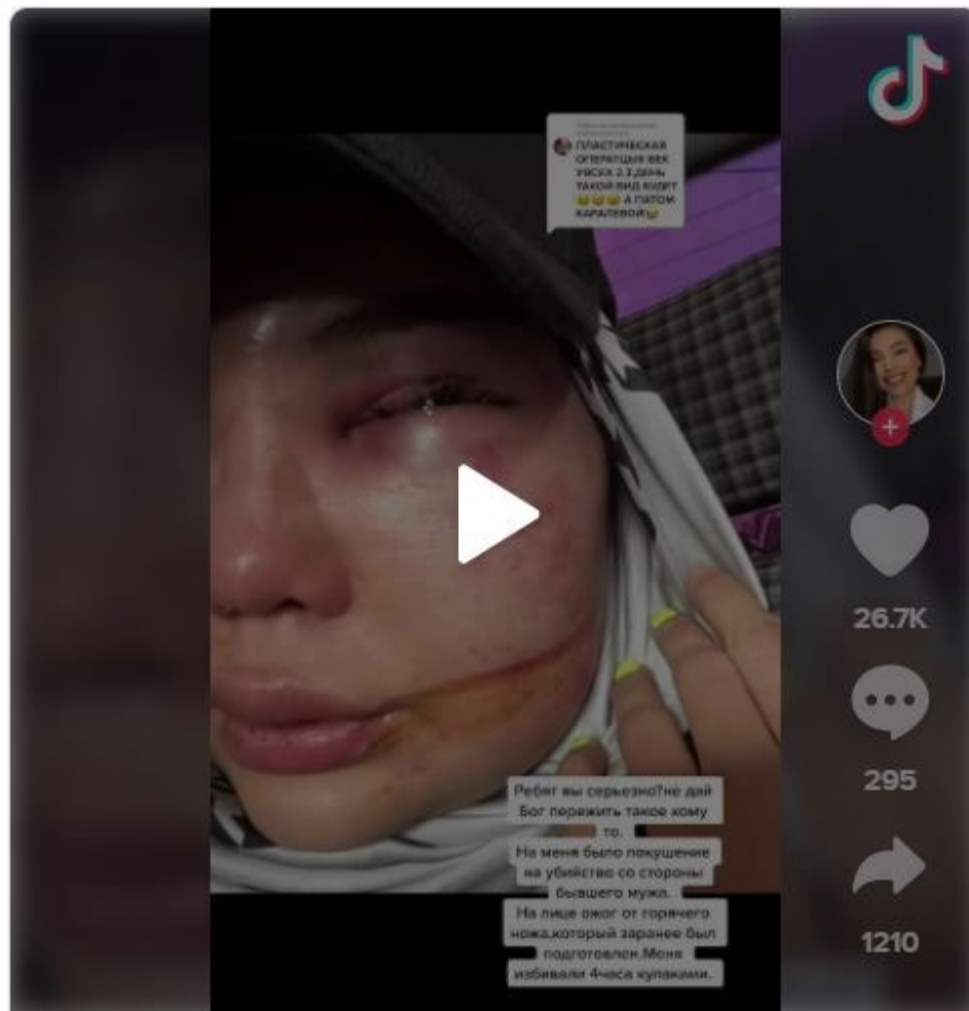
По данным милиции, 18 декабря примерно в 14:20 30-летний А.У. (по национальности кыргыз), житель села Сур усадил к себе в машину 61-летнюю М.З. под предлогом, что довезет до дома с базара. Однако по дороге Айдаркен – Сох он избил пожилую женщину якобы из-за того, что она навела порчу на его маму и сделала ее инвалидом.

Данный факт зарегистрирован в ЕРПП по статье 280 (Хулиганство) УК КР, начато досудебное производство.

Эмпатия көрсөтө алгандай болгула

**Жабырлануучу анын көгөргөн
жүзүн жаңылыктардан
көргөндө кандай сезимде болот
деп ойлойсуз?**

Миллиарды видео ждут вас в Т

Смотреть

@medinadiusheeva0

Ответ пользователю @ozdabekjanova

🎵 СЛЁЗЫ - Из к/ф "Пацанки" - Анет Сай

Төмөнкүлөр бар жерде сүрөттү колдонбогонуңуз жакшы:

1. Киши өлтүрүүчү куралдарын
2. Канды
3. Өлүктөрдү жана өлүктүн бөлүктөрүн
4. Кан менен сахналаштырууну, муштум, зордукчунун тап берүсүн, жабырлануучу аялдын запкы чегип жатканын
5. Негизги иллюстрация катары жабырлануучунун социалдык тармактардагы интимдик сүрөттөрүн, жабырлануучунун балдарынын, башка туугандарынын сүрөттөрүн
6. Жылаңач аялдарды
7. Фарш менен эт туурагычты, коркунучтуу куурчактарды

Кандай сүрөттөрдү жарыялоого болот?

1. Зордук-зомбулукка же киши өлтүрүүгө шектелген адам;
2. Жабырлануучунун жүзү (жаракаттары жок болсо)
4. Жогорудагы тизмеден эч нерсе жок болсо, окуя болгон жер
5. Жабырлануучунун/киши өлтүрүүчүнүн жана/же агрессордун/канкордун үйүнөн сүрөттөр
6. Күбөлөр, милиция кызматкерлери, кошуналар , туугандары (алардын макулдугу менен)
7. Атайын кызматтын унаалары (номерсиз)
8. Аялдарга карата зордук-зомбулукка каршы нааразылык акциясынан сүрөттөр, шамдар жана гүлдөр
9. Милиция денени тегеректеп турган контур.

Провокациялык сүрөттөр жана видеолор, баш сөздөр жана лидерлер журналистикада кеңири колдонулат. Үй-бүлөлүк жана башка гендердик зомбулук темасындагы материалдарда да байма-бай кездешет. Мындай чагылдыруу маселени чечпейт, ага коомчулуктун көңүлүн көбүрөөк бурбайт жана жабыркагандарга жардам бербейт. Тескерисинче, «тескери натыйжага» себеп болот.

Мыкаачылыкты, зордук-зомбулукту көрсөтүүдө ашыкча сенсациядан, натурализмден алыс болуу керек.

HERO ДаткаЙым

[www.hero -datkayim.kg](http://www.hero-datkayim.kg)

Funded by
the European Union

This publication was produced with the financial support of the European Union. Its contents are the sole responsibility of CSC Danilo Dolci and PA Social Technologies Agency and do not necessarily reflect the views of the European Union.